

DISSIDÈNCIES DES DE L'OVERGROUND

// MONTSE BADIA

El Palomar és un projecte artístic de Mariokissime i R. Marcos Mota, ubicat primer en un àtic del Poble-sec (2013-17), per seguir fins a l'actualitat com a projecte artístic expandit. En acabar els estudis a la Facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona, Mario Páez (Campillos, Màlaga, 1980) i Rafael Marcos (Tarragona, 1988) van fundar El Palomar en constatar el poc espai que quedava en l'escena institucional del moment per a les pràctiques que no s'ajustaven a les premisses de l'art conceptual, entre elles, les queer. Es van proposar treballar des de les polítiques de dissidència sexual i de gènere, no tant des de l'*underground*, sinó des de l'*overground* del seu «colomar».

El seu treball s'articula a partir de la recuperació de diferents personatges històrics conflictius rellegits en clau contemporània des d'una perspectiva queer. Elles mateixes ho explicaven en una entrevista publicada al blog de La Capella amb motiu de la presentació d'un dels seus projectes (2016):

Tenim un ull molt crític quan revisem la història i ens interessem per allò que genera discurs i teixit al context. Creiem en aquestes subjectivitats rebutjades o malmeses i això ho manifestem des del principi des d'El Palomar. Aquestes recuperacions no deixen de ser referents i fonts de les quals ens nodrim en pro dels nostres interessos com a artistes, fent pedagogia, al mateix temps, d'allò que ens envolta.

Així, en el context dels projectes de la Sala d'Art Jove, l'any 2015 van dur a terme un treball amb els arxius del MNAC centrats en la figura d'Ismael Smith (Barcelona, 1886 — White Plains, Nova York, 1972), paradigma de l'artista maleït, celebrat en el seu moment com «el primer

artista noucentista» per Eugeni d'Ors i després relegat a l'oblit; va passar els darrers dotze anys de la seva vida en un psiquiàtric. El projecte *Fons, armari i figura per Ismael Smith*, una revisió de l'artista en clau de gènere, va ser el detonant perquè el mateix museu organitzés un temps després la primera retrospectiva de Smith.

L'assagista, antropòleg i destacat activista LGTB dels anys setanta i vuitanta, Alberto Cardín (Villamayor, Astúries, 1948 — Barcelona, 1992), que per la seva mort prematura va quedar relegat a un segon pla per a les generacions posteriors, va ser el centre del projecte: «No es homosexual simplement el homòfilo sino el cegado por el falo perdido», presentat a La Capella de Barcelona l'any 2016. Aquesta instal·lació, que recupera i fa un homenatge a Cardín, parteix d'un guió cinematogràfic inèdit seu i es concreta en un film que parla sobre narcisisme, transvestisme i mestissatge, i en el qual hi ha una part important dedicada a l'assassinat de Pier Paolo Pasolini, una altra figura reivindicativa i controvertida. El film s'estructura en diferents capítols a partir de diferents personatges (entre altres, el «*chaperó*»; la «*neneta*», encarnada pel mateix Mariokissime; el «*niño*», Schreber, un personatge que apareixerà en un treball posterior, i la «*virgen sangrante*», interpretada per R. Marcos Mota). Cada capítol apareix presidit per un cartell descrit per Cardín, que El

Palomar va encarregar a altres artistes (Nazario, Francesc Ruiz, Cabello Carceller, Dora García i Jeleton).

Aquell mateix any, dins del cicle «Hedonisme crític», comissariat per Martí Manen a l'Espai 13 de la Fundació Joan Miró, van plantejar la festa com a format des del qual generar tempos i maneres de comunicació i recepció diferents, una marató festiva que va tenir lloc a la Sala Hiroshima i que fugia del pes de la institució «per compartir i generar noves vies d'afecte sense exclusió». De la mà també del comissari Martí Manen, van participar al Pavelló Espanyol de la Bienal de Venècia, realitzant itineraris inèdits pels Giardini en el context del treball presentat per Francesc Ruiz.

Un dels seus projectes més recents i d'una complexitat més madura és *Schreber is a Woman*, presentat a la Bienal de Berlín (2020) i més tard com a part de l'exposició col·lectiva «Apunts per a un incendi als ulls», comissariada per Latitudes i Hiuwai Chu al MACBA (2021). *Schreber is a Woman* parteix del cas clínic i les memòries de Paul Schreber, un jutge alemany, president del Tribunal Suprem, que, per afirmar que se sentia com una dona, va ser internat en un psiquiàtric. La instal·lació audiovisual d'El Palomar desconstrueix els conceptes d'identitat de gènere binària i reinterpreta les visions i sons descrits per Schreber en les seves memòries, des de les actuals perspectives transfeministes i queer.

En totes aquestes investigacions i produccions en diferents ritmes, intensitats i formats, El Palomar assumeix el rol d'artistes, de comissàries o de gestores per tal de generar discursos crítics, un posicionament polític i un replantejament institucional des del qual es revisa allò que restava invisible alhora que es modifiquen les maneres de treballar en art.

Mariokissime i R. Marcos Mota. Fotografia: Isaac Marín.

DIMONIS – CABOSANROQUE

// ÍRIA RODON

Netegem els mals auguris de la Tabacalera.

Mèdol Centre d'Arts Contemporànies de Tarragona.

19 de novembre - 17 de desembre de 2022. medol.cat

L'obertura del sisè mòdul de la Tabacalera ha significat una petita victòria per a totes les tarragonines i tarragonins que porten anys lluitant per tal que s'ocupin els espais d'aquesta antiga fàbrica. Fer-ho amb la instal·lació *Dimonis. Ex-orcismes i in-orcismes de Verdager* —del col·lectiu Cabosanroque— ha sigut, sense dubte, una victòria pel Mèdol, el Centre d'Arts Contemporànies de Tarragona, que durant el darrer any ha ofert un gran ventall de propostes amb l'objectiu de democratitzar les arts i fer-les més properes a la ciutadania, tot posicionant Tarragona com un dels nous epicentres de les arts de la contemporaneïtat.

Estructurada en deu espais, *Dimonis* simula la Casa d'Oració del carrer dels Mirallers del barri Gòtic de Barce-

lona on Jacint Verdager va assistir a sessions d'exorcisme a finals del segle XIX i s'estructura a partir del conjunt de versicles que el poeta romàntic va escriure de manera frenètica al llarg d'aquests processos.

Cada una de les estances que planteja la instal·lació, separades per murs baixos, posa de manifest el fenomen de possessió des d'una perspectiva diversa tot utilitzant la paraula, el so i la imatge com un mitjà que fa tangible la re-

lació entre l'essència invisible i visible del subjecte. Aquesta conjunció d'unitat remet a la idea que Spinoza va defensar dictaminant que el que sent el cos és concomitant al que pensa l'ànima. D'aquesta manera, al llarg dels gairebé quaranta minuts que dura la instal·lació, *Dimonis* va construït uns moviments orquestrats entre el cos i l'ànima que permet a l'espectador, que té llibertat de moviment al llarg de tota l'estructura, endinsar-se en una experiència immersiva dins dels pensaments més profunds i insòlits de la ment humana.

L'acurat procés d'estudi, d'investigació i d'interpretació visual de Cabosanroque ha fet que els versicles de Verdager, acompanyats dels comentaris del poeta Enric Casasses, hagin anat més enllà del misticisme religiós de l'acte d'exorcisme i, sobretot, ha posat èmfasi en la convulsió social per part del subjecte vers la societat que l'envolta, tot convidant el públic a fer-ne una relectura en clau contemporània i donant gran part del protagonisme al so, que esdevé el fil conductor de tota la instal·lació.

Vista de l'exposició. Fotografia: Íria Rodon.